

Öğretim Tasarımında Bir Model: Dick, Carey ve Carey

A Model in Instructional Design: Dick, Carey, & Carey

Elif ESMER¹

Öz: Bu çalışmada öğretim tasarımı modellerinden Dick, Carey ve Carey tarafından geliştirilmiş öğretim tasarımı modeli, öğretim tasarımı basamaklarından, tasarım, analiz, geliştirme ve değerlendirme boyutlarına uygun olarak açıklanmıştır. Dick, Carey ve Carey (2001) öğretim tasarımı yemek kitabına benzetmiş, “kendi mutfağınız, kendi malzemeleriniz ve kendi kişisel dokunuşlarınızla kendinize özgü bir ürün ortaya çıkarırsınız” örneğini vererek aslında davranışçı kurama dayandırılarak oluşturulan bu modelin yapılandırmacı kuramla olan ilişkisine de dikkat çekmiştir. Başka bir ifadeyle Dick, Carey ve Carey Modeli, öğretim tasarımı çalışmaları, teori ve uygulamada geliştikçe, farklı kuramsal temellerden faydalanır hale gelmiştir. Kapsamlı ve sistematik bir model olan Dick, Carey ve Carey öğretim tasarımı modeli bilgisayar destekli eğitimden, web sitesi hazırlamaya, kısa dönemli eğitimlerden, günlük hayatta farklı üniversitelerin ve sivil toplum örgütlerinin çalışmalarına kadar oldukça geniş bir bağlamda kullanılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Öğretim tasarımı, Dick, Carey ve Carey Modeli, öğretim tasarımı geliştirme

Abstract: In this study among the instructional design models, one of the instructional design model that is developed by Dick, Carey and Carey is explained in accordance with the instructional design steps, design, analysis, development and evaluation dimensions. Dick, Carey and Carey model has become to be benefiting from different theoretical foundations as the instructional design studies evolve in theory and practice. Dick, Carey and Carey instructional design model that is a comprehensive and a systematic model is being used in a pretty wide context, from computer-assisted training up to the preparation of a web site, from short-term trainings, up to the studies of different universities and non-governmental organizations in the daily life.

Keywords: Instructional design, Dick, Carey & Carey Model, instructional design development

1. GİRİŞ

Bir öğrenme teorisi bireylerin yeteneklerinin nasıl meydana geldiği ya da değiştiği üzerine yapılandırılmışken, öğretim teorisi kasten düzenlenmiş şartlar altında öğretimin nasıl gerçekleştirilebileceğinin ana hatlarını açıklamaya çalışır. Öğretim tasarımı modelleri genellikle bir ya da daha çok öğrenme teorisi üzerine yapılandırılmıştır. Gagné (1985) öğretim tasarımı modelinin ilkelerini dört maddede toplamıştır:

¹ Dr, Marmara Üniversitesi, e-posta: esarican@marmara.edu.tr

- Farklı öğretim, farklı öğrenme alanları için gereklidir.
- Öğrenenler üzerinde öğrenmenin işlenmesi öğrenme durumlarını oluşturan yollarla gerçekleşir.
- Öğretim durumları her öğrenme tipi için farklıdır.
- Hiyerarşik öğrenme zihinsel becerilerin ne olduğunu ve nasıl öğrenildiklerini ve öğretimi oluşturan dizileri tanımlar.

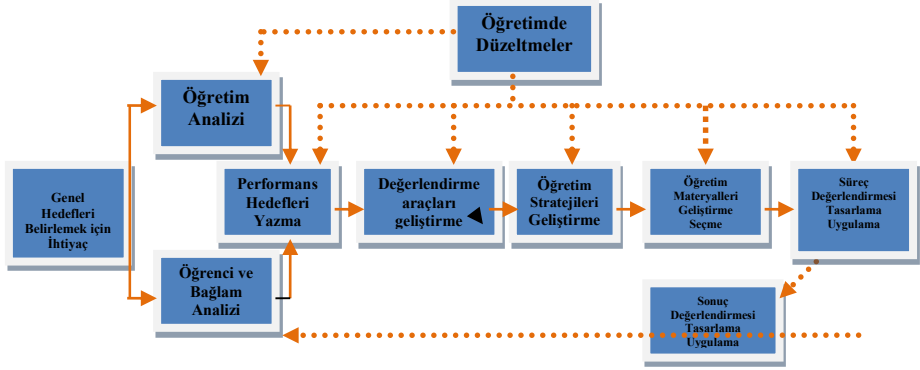
Bu ilkelerle paralel olarak Merill ve arkadaşları (1996), öğretim tasarımını hedeflenen bilgi ve becerilerin öğrenciler tarafından kazanılmasını sağlayacak bir biçimde, öğrenme deneyim ve ortamlarını geliştirme teknolojisi olarak tanımlamıştır. Bu tanımla ilişkili olarak, öğretim tasarımının dikkat çektiği özellikleri şöyle özetlenebilir:

- Öğretim tasarımı, bilgi ve becerilerin daha etkili, verimli ve çekici bir şekilde kazanılması için, bilinen ve doğruluğu kanıtlanmış öğrenme stratejilerini kullanarak öğrenme deneyimleri hazırlayan bir teknolojidir.
- Öğretim tasarımı teknolojisi yalnızca öğrenme deneyim ve ortamlarının geliştirilmesiyle ilgilenir.
- Öğretim tasarımı, öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilmesini sağlayacak öğrenme deneyim ve ortamlarının oluşturulması teknolojisidir.

Öğretim tasarımının temelleri, -bu özellikler de dikkate alındığında- bir kısmı oldukça bilimsel olan psikolojiye dayanmakla birlikte bir kısmı çok da deneysel olmayan sosyoloji, iletişim kuramı, sanat ve antropolojiden de destek almaktadır (Jonassen, 2008). Reigeluth (1983) öğretim tasarımını, öğretmen veya tasarımcının öğretimi planlamak ve hazırlamak için kullandığı bir süreç olarak tanımlamış, Pembroke (2001) ise öğretimle ilgili problemlerin çözümlerinin sistematik bir süreçle analiz edilmesi, düzenlenmesi, geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirmesi olarak tanımlanmıştır. Öğretim tasarımının nihai amacı ise eğitim teorilerinin uygulamalarından çıkarılan stratejilerin kullanılarak öğrenmenin niteliğinin artırılmasıdır. Öğrenme ve öğretimle ilgili ilkeleri öğretim materyalleri, öğretim etkinlikleri, bilgi kaynakları ve değerlendirme planlarına sistematik ve yansımali bir biçimde transfer etme süreci olarak tanımlanan (Smith & Ragan, 1999) öğretim tasarımı, öğrenme ve öğretim kavramlarıyla yakından ilişkilidir. Öğretim tasarımcısının öğrenme ve öğretime farklı yaklaşımları öğretim tasarımları arasındaki farklılıkların da bir kaynağıdır. Bu alanın pek çok disiplinden etkilenmesi, alanla ilgili farklı yaklaşım ve modellerin gelişmesine neden olmaktadır. Bu çalışma, bu modellerden yaygın olarak bilinen Dick, Carey ve Carey Modeli üzerine yapılandırılmıştır. Araştırmada özellikle bu modelin tercih edilmesinin nedenlerinden biri modelin son elli yılın üç temel kuramından (davranışçılık, bilişselcilik, yapılandırmacılık) etkilenmiş olmasıdır (Dick, Carey, & Carey, 2001, s.5). Uygulamada daha çok bilgisayar ve web tabanlı öğretim sistemlerinde gördüğümüz bu modelin basamakları hem makro hem de mikro düzeyde değerlendirilebilir (Altalib & Tollet, 2005). Genel hedefleri belirlemek için ihtiyaç değerlendirilmesi, öğretim analizi, öğrenci ve bağlam analizi, performans hedefleri yazma, değerlendirme araçları geliştirme basamakları makro düzeyde; öğretim stratejileri geliştirme, öğretim materyalleri geliştirme ve seçme, öğretimin süreç değerlendirmesini tasarlama ve uygulama, sonuç değerlendirmesi tasarlama ve uygulama basamakları ise mikro düzeyde kabul edilebilir.

1.1. Dick, Carey ve Carey Modelinin Basamakları

Dick, Carey ve Carey Öğretim Tasarımı Modeli genel olarak Şekil 1’de görülen basamaklar ve bu basamakların sılanış biçimi temel alınarak yapılandırılmıştır.

Şekil 1. Dick, Carey ve Carey modelinin basamakları

Kaynak: Dick, W. Carey, L. Carey, J. (2001), “The Systematic Design of Instruction,” New York: Long Man

Sweetin (2005), bu basamakları genel olarak bir öğretim tasarımında bulunan; tasarım, analiz, geliştirme ve değerlendirme başlıkları altında sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma Tablo 1’de görülmektedir:

Tablo 1. Dick, Carey & Carey model basamaklarının sınıflandırılması

D.C.C. Modelinin Basamakları	Öğretim Tasarımı Basamakları
Genel Hedefleri Belirlemek için ihtiyaç değerlendirilmesi	TASARIM
Öğretim Analizi Öğrenci ve Bağlam Analizi	ANALİZ
Performans Hedefleri Yazma Değerlendirme araçları geliştirme Öğretim Stratejileri Geliştirme Öğretim Materyalleri Geliştirme ve Seçme	GELİŞTİRME
Öğretimin Süreç Değerlendirmesini Tasarlama ve Uygulama Öğretimde Düzeltmeler Sonuç Değerlendirmesi Tasarlama ve Uygulama	DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada, Dick, Carey & Carey Modeli'nin basamakları Tablo 1'deki sınıflandırmadan hareketle incelenecektir.

1.2. Tasarım

Dick, Carey & Carey Modeli, bu aşamada hedeflerin belirlenmesi ve hedeflerin belirlenmesi için ihtiyaç değerlendirmesi yapılması gerektiğinin üzerinde durur. Hedeflerin belirlenmesi öğretim tasarımının aslında çıkış noktasıdır. Bir tasarım hangi süreçler üzerinde yapılandırılırsa yapılandırılırsın, hedeflerle ilişkili olarak genişler.

Genel hedefleri belirlemek için ihtiyaç değerlendirilmesi. Bu basamak öğrenenlerin, öğretim tamamlandığında, öğrencilerin neleri yapabilecek duruma gelececeklerini belirler.

Öğretim hedefi (goal), birkaç durumdan yola çıkılarak belirlenebilir (Dick, Carey, & Carey, 2001): Hedefler (goal) listesinden,

- İhtiyaç değerlendirmesinden (needs assessment),
- Öğrenme zorlukları yaşayan öğrencilere dayalı pratik deneyimlerden,
- Bir işi yapan bireylerin analizlerinden
- Yeni bir öğretime ait farklı ihtiyaçlardan

Bütünsel öğretimin genel hedefleri sistematik öğretim tasarlanmadan önce özelleştirilmelidir. Öğretim tasarımcıların en önemli sorumluluğu öğretim hedefleriyle ilgili olarak bu ayrımı yapmasıdır. Bu adımda tasarımcılar "İstenen durumu hangi genel hedefler temsil edecek?" sorusunu sormalıdır (Gagnè, Briggs, & Wager, 1992). Hedeflerin belirlendiği tasarım basamağından sonra, hedef öğrenenin özelliklerinin belirlenmesini de içeren analiz basamağına geçilir.

1.2. Analiz

Hedefler belirlendikten sonra tasarımcıların ihtiyaç analizi yapmaları gerekir. Pek çok yazar ihtiyacı, istenen bir genel hedefle bu genel mevcut hedef arasındaki uyumsuzluk ya da boşluk olarak tanımlarlar. Bu nedenle ihtiyaçlar, hedefler belirlendikten ve var olan hedefler analiz edildikten sonra tanımlanabilir. Devlet okullarında bu geleneksel yollarla belirlenir. (Hangi öğrenci neyi ne kadar öğrenmeli). Okul beklentileriyle öğrenci başarısı arasındaki her uçurum bir ihtiyacı belirler (Gagnè, Briggs, & Wager, 1992). Dick, Carey ve Carey Modelinde analiz; öğretim analizi ile öğrenci ve bağlam analizi olarak basamaklandırılmıştır.

1.2.1. Öğretim analizi. Öğretim analizinin amacı bir genel hedefin kazanılmasını sağlayan becerileri tanımlamaktır. Bu durumda tasarımcı hangi adımların listeleneceğini ve her adımda hangi becerinin kullanılacağını belirlemek için analiz yapar (Gagnè, Briggs, & Wager, 1992).

Modelin, ikinci basamağı olan "öğretim analizi", öğretimin hedefleri belirlendikten sonra, hedefe ulaşmış kişilerin bu hedefe bağlı olarak ortaya koyacağı davranışların adım adım belirlenmesidir. Öğretim analizi sürecindeki son basamak öğrencilerin, öğretime başlamaları için hangi giriş davranışına (beceri, bilgi ve tutumlar) ihtiyacı olduğunu belirlemektir. Buna bağlı olarak, belirlenmiş bütün bu beceriler arasındaki ilişkiyi gösteren bir diyagram oluşturulur (Dick, Carey, & Carey, 2001). Öğretimin analiz edilmesi kadar, hedef öğrenenin analizi de öğretim tasarımının geliştirilmesinde oldukça önemlidir.

1.2.2.Öğrenen ve bağlam analizi. Bu modelde, öğretim hedeflerini analiz etmenin yanı sıra:

- Öğrenen analizi ve buna paralel olarak
- Öğrenilecek ve kullanılacak becerilerin bağlam analizi yer alır.

Bu aşamada, öğrenenlerin var olan becerileri, tercihleri ve tutumlarıyla birlikte, öğretim ortamının özellikleri ve kazanılmış becerilerin kullanılacağı ortam belirlenir. Bu önemli bilgiye dayanarak, özellikle öğretim stratejileri olmak üzere modeldeki pek çok basamak belirlenir (Dick, Carey, & Carey, 2001).

1.3.Geliştirme

Bir öğretim tasarımının nihai amacı, etkili öğretimi sağlamaktır (Gagnè, Briggs, & Wager, 1992). Bir dersin nasıl işleneceğine dair oluşturulan plan öğretim tasarımının geliştirilmesidir.

Pucel (1989), öğretim tasarımının yaklaşımının günlük dersin yapısını etkilediğini belirtmiştir. Ona göre, bir dersin yapısını meydana getiren aşamalar uzun zamandır kullanılan hazırlık, işleyiş, uygulama ve değerlendirme aşamalarının ayrıntılarını içermektedir. İçeriğin, öğrencilerin ve öğretmenin niteliğine bağlı olarak, bu aşamalarda bazı değişiklikler yapılabilir (akt. Doğan, 1997). Gagnè, Briggs ve Wager (1992), öğretim tasarımını geliştirme boyutunda iki önemli noktaya vurgu yapmaktadırlar. Bunlardan birincisi; bir kurs, ünite ya da başlık içinde yer alan ve birbirini izleyen dersleri planlamak, ikincisi ise; her ders için birleştirilebilir ve öğrenme durumları ile etkili hale getirilebilir bireysel dersleri tasarlamaktır.

Morison, Ross ve Kemp (2004), öğretim tasarımı sürecinin genellikle dersin geliştirilmesi aşamasında başladığını vurgulamıştır. Başka bir ifadeyle öğretim tasarımı, ders için gerekli olan öğretim hedeflerini belirleme aşamasında başlar. Dersin ünite başlıkları daha sonra seçilir. Bu aşamadan sonra diğer öğeler geliştirilir. Onlara göre, bir öğretim tasarımı planı öncelikle öğretmenin planlamayı oluşturan öğeleri kullanımı için geliştirilir. Bu geliştirilenler de öğrenene ders materyali olarak verilmemelidir.

Dick, Carey ve Carey (2001), öğretimi geliştirmeyi, yöntem, değerlendirme aracı ve öğretim materyali geliştirme olarak üç bölümde ele almakta ve bir öğretimi geliştirmenin adımlarını şöyle belirtmektedirler:

1. Öğretim yöntemlerinin her özel hedef ve her ders için gözden geçirilmesi
2. Literatürü devam ettirme ve hangi öğretim materyallerinin bulunduğunu belirleme
3. Hangi materyalin kullanılacağını belirlenmesi
4. Tasarım için yeni materyallere ihtiyaç olup olmadığının tanımlanması
5. Öğrenen analizlerinin gözden geçirilmesi, öğretiminin rolünün belirlenmesi çalışmanın grupla mı yoksa bireysel mi olacağını tanımlanması
6. Analizlerin ve öğrenme içeriğinin gözden geçirilmesi
7. Öğretim yöntemlerine dayanan öğretim materyallerinin planlanması ve yazılması
8. Tamamlanan her dersin gözden geçirilmesi
9. Bitmiş bir öğretim ünitesinin değerlendirme etkinlikleriyle ilgili olarak kullanılması
10. Öğretim materyallerinin değerlendirme için kullanılması

11. Öğrenenlerden yola çıkılarak materyal geliştirilmesi

Dick, Carey ve Carey (2001), geliştirme basamağında performans hedefleri yazma, değerlendirme araçları geliştirme, öğretim stratejileri geliştirme, öğretim materyalleri geliştirme ve seçme olarak dört önemli konu üzerinde durmaktadır.

1.3.1.Performans hedefleri yazma. Öğrenenlerin öğretimi tamamladıklarında neler yapabileceklerini anlatan ifadeler, öğretim analizi ve giriş davranışlarına dayandırılarak yazılır. Bu becerilerin öğretim analizi basamağında belirlendiği önceki paragraflarda da belirtilmiştir. Bu becerilere dayandırılarak oluşturulan ifadeler;

- Öğrenilecek becerilerin, hangi koşullar altında sergileneceğini ve
- Başarılı performansın kriterlerini belirleyecektir (Dick, Carey, & Carey, 2001).

1.3.2.Değerlendirme araçları geliştirme. Bu basamakta, yazılan özel hedeflere bağlı olarak değerlendirme araçları geliştirilir. Buna paralel olarak değerlendirme araçları, özel hedeflerde “öğrenenlerin yapabilme yeterlilikleri” olarak tanımlanan performansları ölçer. Hedeflerde tanımlananlar ile değerlendirme aşamasında beklenenler arasındaki ilişki, bu aşamanın temelini oluşturur.

Özel hedeflere dayalı olarak yazılanlar, öğrenenlerin özel hedeflerde tanımlananlarla ilgili olarak gösterdikleri beceri performansı ile paralellik gösteren araçları geliştirmektir. Kriterleri ölçecek bir test geliştirmek, öğretim analizine dayandırılarak oluşturulmuş performans hedeflerinin listelenmesini gerektirir. Öğrenme durumları, davranışlar ve her özel hedef için içerik kriterleri değerlendirme aracı geliştirmek için tasarımcıya yardımcı olacaktır.

Nesnel bir test yapısı pek çok sözel bilgi ve zihinsel beceri hedeflerini ölçmek için en iyisi olarak görülebilir, fakat tasarımcı hangi alandaki yeterliliği ölçeceğine karar vermelidir. Bazı zihinsel beceriler, nesnel testler kullanılarak ölçülmeyebilir. Örneğin, bir paragrafın içeriğini yazma, analiz yapma ekonomideki iki farklı yöntemin zıtlıklarını bulma gibi... Bu nedenle farklı test türlerine ihtiyaç duyulur (Dick, Carey, & Carey, 2001).

1.3.3.Öğretim yöntemini geliştirme. Bu aşamada belirlenen özel hedeflerle ilgili yöntemler geliştirilir. Yöntemler öğretim hazırlığı durumunda olan;

- bilginin sunumu,
- alıştırmalar ve geri dönütler,
- test etme ve bunu takip eden çeşitli aktiviteleri içerir.

Öğretim yöntemleri geliştirilirken ihtiyaç duyulan materyaller, öğretimin genel hedeflerini, öğrenen ve içerik analizini, öğretim analizini, performans hedeflerini ve değerlendirme araçlarını içerir. Yöntem tasarlanırken buna birkaç defa ihtiyaç duyulur. Öğretim yöntemi, öğretim materyallerini geliştirmede kullanılacak açıklamalardır. Öğretimin genel amaçlarının yapısı, yöntemlerin belirlenmesinde oldukça önemlidir. Zihinsel beceriler, sözel bilgi, motor beceriler ve tutumlar yönteminin tümünü meydana getiren beş alandır.Strateji, güncel öğrenme kuramları ve öğrenme araştırmalarının sonuçlarına, öğretimi ulaştırmadaki kriterlerin özelliklerine, öğretilenlerin içeriğine ve öğretimi alacak olan öğrenenlerin özelliklerine dayanır (Dick, Carey, & Carey, 2001).

1.3.4.Öğretim materyalleri geliştirme ve seçme. Bu adımda öğretimin gerçekleştirilmesi için öğretim yöntemleri oluşturulur. Bu adım alışılmışı olarak öğrenenlerin yapacağı işleri, öğretim materyallerini ve testleri içerir. Burada söz konusu olan materyal, öğreticilerin kılavuzluğu, öğrenenlerin çapı, bilgisayar temelli çoklu ortam formatları ve uzaktan eğitim için kullanılan web sayfalarını içerir. Öğretim materyali geliştirme öğrenme tipleriyle yakından ilişkilidir.

Öğretim için gerekli materyallerin geliştirilmesi için aşağıdaki maddeler takip edilmelidir.

- Öğretimin genel hedefleri
- Öğretimin analizi
- Davranışsal özel hedefler
- Örnek test parçaları
- Hedef öğrenenlerin özellikleri
- Öğrenme ve performans içeriğinin özellikleri
- Şu açıklamaları içeren öğretim yöntemleri:
 - o Özel hedeflerin gruplanması ve düzenlenmesi
 - o Öğretim öncesi etkinlikler
 - o Kıymetli olanların kullanımı
 - o Sunum ve örnek içeriği
 - o Öğrenen etkileri (geri dönüt ve alıştırmalar)
 - o Hafıza ve transfer beceri yöntemleri
 - o Bireysel derslerde kullanılacak etkinlikler
 - o Öğrencilerin gruplanması ve ortam seçimi
 - o Ulaştırma sistemi

Yukarda maddeleştirilen bu sırayı öğretim materyali yazarken kullanmak önemlidir. Öncelikle değerlendirme kartları tasarlanmalıdır. Tasarımdaki özel hedeflerle ilgili olan değerlendirme kartları, hedeflerle öğretimi yapılandırma arasında ilişki kurmaya yardım edecektir. Diğer önemli bir nokta ise öğrenenlerin analizi, içeriğin analizi ve öğretim yöntemleri dokümanlarını belirlemedir. Tasarımcılara çalışırken yardımcı olacak bu dokümanlar öğretim tasarımını hazırlamada daha az çaba sarf edilmesine ve ilgi çekici bilgilerin tasarımda yer almasını sağlayacaktır. Özel hedeflerle ayrıntılandırılmış durumlara odaklanmak, öğrenenlerin yapısı ve özel ihtiyaçlarıyla da ilgilidir (Dick, Carey, & Carey, 2001).

1.4.Değerlendirme

Bu aşamada, değerlendirme, hem tasarımı hem de öğrenenleri değerlendirmeye yönelik olarak düşünülebilir. Dick, Carey ve Carey (2001) değerlendirme aşamasını “öğretimin süreç değerlendirmesini tasarlama ve uygulama”, “öğretimde düzeltmeler”, “sonuç değerlendirmesi tasarlama ve uygulama” olmak üzere üç konu başlığı altında açıklamaktadır.

1.4.1.Öğretimin süreç değerlendirmesini tasarlama ve uygulama. Öğretim taslak olarak tamamlandığında, eğitimin geliştirilmesine uygun olarak kullanılan bilgileri toplamaya yönelik bir grup değerlendirme yapılıır. Bu basamaktaki değerlendirmeler üç başlık altında toplanır (Dick, Carey, & Carey, 2001):

- birebir değerlendirme, (one-to-one evaluation)
- küçük grup değerlendirmesi (small-group evaluation)
- alan değerlendirmesi (field trial)

Bu değerlendirme çeşitleri tasarımcıya öğretimini değerlendirmek için farklı bilgiler sağlar. Benzer teknikler materyalleri ya da sınıf öğretiminin değerlendirmesinde de kullanılır.

1.4.2.Öğretimde düzeltmeler. Dick, Carey ve Carey (2001), modelin en son basamağını öğretimdeki düzeltmeler olarak belirtmiştir. Süreç değerlendirmesinden elde edilen bilgiler, öğrenciler tarafından hedefleri kazanmada karşılaşılabilecek zorlukları belirlemek için kullanılır. Bu zorluklar öğretimdeki belli eksikliklerin belirlenmesi için özetlenir ve yorumlanır. Edinilmiş bilgiler ışığında test konuları ve performans hedefleri cümleleri yeniden gözden geçirilir ve öğretim stratejilerinin tamamı değerlendirilir. Öğretim stratejilerinin, daha iyi bir öğretim aracı haline dönüştürülmesi için öğretimdeki sorunlar giderilir.

1.4.3.Sonuç değerlendirmesi tasarlama ve uygulama. Bu aşama, son basamak olarak görülmekle birlikte öğretim tasarımına dâhil değildir. Çünkü sonuç değerlendirmesi öğretim tasarımcısı tarafından yapılmaz. Bağımsız bir değerlendirici tarafından gerçekleştirilir (Dick, Carey, & Carey, 2001). Özetle, bu basamakta öğretimin genel olarak değerlendirilmesi yapılır. Öğretim süreç olarak değerlendirilip tasarımcının standartlarını karşılamak için düzenlendikten sonra sonuç değerlendirmesi, tasarlama ve uygulama aşamasına geçilir.

2.SONUÇ ve TARTIŞMA

Genel olarak Öğretim Tasarımı Modelleri incelendiğinde, bazı farklılıkların öğretim tasarımının geliştirilmesi basamağında ortaya çıktığı görülmektedir. Öğretim tasarımının bir alt basamağı olan “geliştirme”, ders planı ya da dersin işlenişiyile sıkı sıkıya bağlıdır. Bu aşamada hazırlanan tasarım her ders için ayrı aşamalar olarak planlanır. Derste kullanılacak materyallerin, değerlendirme araçlarının ve yöntemlerin geliştirilmesi ve dersin hangi akış içinde işleneceğinin belirtilmesi bu aşamayla ilgilidir. Öğretim tasarımı yaklaşımının dersin yapısını da belirlediği düşünüldüğünde, farklı tasarım modelleri için farklı ders işleyişlerin söz konusu olduğu söylenebilir.

Doğan (1997), dersin aşamalarının, öğrenme ilkeleri dikkate alınarak geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Doğan (1997) ile Gagné ve diğerlerinin (1992) açıkladığı her iki geliştirme modeli de ince farklılıklar dışında benzer basamaklandırılmıştır. İki modelde de öğreticinin yapması gerekenler ve dersin özel hedeflerine göre seçilecek materyaller belirlenmiş ve ders sonunda değerlendirme ile geri bildirim özellikle vurgulanmıştır. Geri bildirim her iki örnekte de dersin kalıcılığını sağlamaya yönelik olarak kullanılmaktadır. Bu iki örnekten de anlaşılacağı gibi öğretim tasarımını geliştirme aşaması, ders planının ayrıntılı olarak yazılmasını gerektirir. Ders planı hazırlanırken öğretim tasarımının analiz basamağında belirlenmiş özel hedefleri temel almak ve bu hedeften yola çıkarak ortam, materyal ve etkinlikleri planlamak gerekmektedir. Bu durumda öğretim materyalleri geliştirme, öğretim yöntemleri geliştirme ve değerlendirme araçları geliştirme öğretim tasarımını geliştirmenin alt başlıkları olarak incelenebilir.

Bilinen bir başka tasarım modeli geliştiren Morrison, Ross ve Kemp (2004), öğretim tasarımının geliştirilmesini; öğretim materyallerinin geliştirilmesi, değerlendirme araçlarının geliştirilmesi ve özel hedeflerin geliştirilmesi olarak üç farklı boyutta ele almışlardır. Bu üç farklı boyut, Gagné ve diğerleri ile Doğan'ın öğretim basamaklarıyla vurgu yaptıkları öğretim tasarımının geliştirilmesinden çok

farklı olmamakla birlikte, bu yaklaşımda yöntem, hedef ve değerlendirme aşamalarının nasıl oluşturulacağı ayrıntılandırılmıştır.

Morrison, Ross ve Kemp'te olduğu gibi Dick, Carey ve Carey de öğretimin geliştirilmesini materyal geliştirme ve değerlendirme aracı geliştirme noktasında açıklamışlardır. Bilinen bu dört farklı modelde özetle tasarımın geliştirilmesi noktasında şunlar söylenebilir:

- Öğretimin geliştirilmesi, öğretimin her ders için planlanması anlamına gelir.
- Bir dersin planlanması, içerik, yöntem ve değerlendirme basamaklarından oluşur.
- Geliştirilecek her basamak öğrenen özellikleriyle, beklenen hedeflerle, öğrenme sonuçlarının alanlarıyla yakından ilişkilidir.
- Öğretim tasarımı geliştirilirken, öğretim tasarımını oluşturan her basamak yeniden gözden geçirilmelidir.

Dick, Carey ve Carey Modeli, tasarımcının öğrenme hedeflerini ve bu hedefleri ulaşılmasını sağlayacak öğretim stratejilerini belirlediği bir dizi olay ve olguları içermektedir. Dick, Carey ve Carey tasarım modelinde, öğretmen iletişimin başlatıcısı ve moderatörü konumunda görülebilir. Bu anlamda nesnelci öğretim tasarımı yaklaşımları arasında değerlendirilebilir (Gürol & Atıcı, 2001).

Uluslararası düzeyde son dönemde giderek daha fazla ilgi çeken yapılandırmacı yaklaşıma yöneltilen yaygın eleştirilerden biri de öğretim tasarımında bu yaklaşımı benimseyenlerin nesnellığı göz ardı etmeleridir (Akgün, 2002). Bu anlamda Dick, Carey ve Carey Modeli, bilişsel kuram temelinde yapılandırılmış bir model önermektedir. Öğretim tasarımı bir süreç olarak, öğretimin gerçekleşmesi için gereken görevlerin tanımlanmasını ve öğretim programına konulmasını içerir. Bu aşamada uygun öğretim için ihtiyaç analizi öğrenmenin psikolojisi ve takım proje çalışmalarının önemi ortaya çıkar. Bunları tümünden gerçekleştirilmesi “Sistematik Tasarım” anlayışıyla ilgilidir (Dick & Carey, 1996, s. 2-3 akt: İpek, 2002). Bu anlayış sistemli bir bütün içinde öğretimin tasarlanmasından değerlendirilmesini kadar her aşamanın planlanmasını temel almaktadır.

Model, uygulamanın başlatılmasından önce basamaklandığı her aşamayı ayrıntılı olarak planladığından, uygulama sırasında karşılaşılabilecek güçlükleri azaltmaktadır. Hedeflerin belirlenmesi ile bu hedeflere bağlı değerlendirilmenin gerçekleştirilmesi arasında kalan bu yapılandırmayla öğretim tasarımının tutarlılığının sağlanacağı düşünülmektedir. Bu tutarlılığın, öğreticilerin modeli uygulamasını kolaylaştırması ve öğrenenlerin de akademik başarısını olumlu yönde etkilemesi beklenir. Nitekim, Göksu ve arkadaşları (2014), 2003-2012 yılları arasında öğretim tasarımı modelleriyle ilgili olarak Türkiye’de gerçekleştirdikleri araştırmalarında, en fazla tercih edilen modeller arasında olan Dick, Carey ve Carey Modeli ile yapılan araştırmalarda, modelin akademik başarıyı artırdığı sonucuna ulaşıldığını belirtmişlerdir. Akademik başarının artırılması ve etkili öğretim ortamlarının oluşturulması için öğretim tasarımı alanında uygulamaya yönelik araştırmaların çoğaltılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Altalib, S.& Tollet, M.Y. (2005). *Healthy families georgia information system*.
<http://www.saif-web-design.com/edit6170/dick-carey-carey-model.html>
- Akgün, Ö. (2002). Öğretim tasarımının kurtarılmaya ihtiyacı var mı? *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*. Vol:1 ss.133-143.
- Dick, W. Carey, L.& Carey, O.J. (2001). *The systematic design of instruction*.
Newyork: Longman
- Doğan, H. (1997). *Eğitimde program ve öğretim tasarımı*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Gagnè, R. (1985). *The conditions of learning*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Gagnè, R. M., Briggs, L., & Wager, W. W. (1992). *Principles of instructional design*.
Texas: Harcourt, BraceJovanovich.
- Göksu, İ., Özcan, K. V., Çakır, R., ve Göktaş, Y. (2014). Türkiye’de öğretim tasarımı modelleriyle ilgili yapılmış çalışmalar. *İlköğretim Online*, 13(2).
- Gürol, M. ve Atıcı, B. (2001). *Nesnelci öğretim yaklaşımlarından oluşturma öğrenme yaklaşımlarına doğru internet tabanlı uzaktan eğitime yönelik gelişimsel bir model önerisi*. Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Bildiriler Kitabı. Ankara. ss. 177-183.
- İpek, İ (2002). *Bilgisayarla öğretimde (BÖ) temel kavramlar: tasarım, uygulama ve yöntemler için çerçeve model*. Anadolu Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Eskişehir 23-25 Mayıs 2002.
- Jonassen, D. (2008) *There is no need to reclaim the field of ID: It's just growing*.
division of instructional development newsletter. www.ittheory.com/jonassen1.html
- Kemp E. J. & Morrison R. G. (2004), *Designing effective instruction*. USA: Macmillan College Publishing Company.
- Merill, D. Drake, L. Lacey, M. & Pratt, J. (1996). Reclaiming instructional design.
Educational Technology, Vol: 36 ss. 5-7.
- Pembroke, C. (2001). *Instructional design definitions and theory: EDIT 226- Fall 2001*
Lecturenotes.<http://sweenyhall.sjsu.edu/depts/it/foothill226/edit226co/EDIT%20226%20Greensheet.html>
- Reigeluth, C.M. (1983). *Instructional design theories and models: an overview of their current status*. USA: Lawrance Erlbaum Associates, Inc.
- Smith, P.L. & Ragan, T. J. (1999). *Instructional design*. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Sweetin, J. (2005). *Instructional design basics*.
www.pittcc.edu/lti/Instructional_Design_Basics_Instructor_Guide

EXTENDED ABSTRACT

While a learning theory is structured upon how the capabilities of individuals are occurred or changed, the instructional theory tries to explain the outline of how the instruction can be able to be conducted under deliberately organised conditions. Instructional design models are structured on one or more learning theories in general. Although the basics of instructional design is based on psychology, a part of it also receives support from sociology, communication theory, art and anthropology that is not very experimental (Jonassen, 2008). Reigeluth (1983) is identified the instructional design as “it is a process which a teacher or a designer uses in order to plan and prepare the instruction” as for Pembrook (2001) is defined as analyzing, organizing, developing, implementing and evaluating the solutions of the problems related to instruction with a systematic process. The ultimate purpose of the instructional design is to improve and increase the qualifications of learning by using strategies derived from the practices of educational theories.

The instructional design that is defined as the transferring process in a systematic and reflective manner of the principles related to learning and instruction to the instructional materials, instructional activities, knowledge sources and assessment plans (Smith & Ragan, 1999). The different approaches of the instructional designer to learning and instruction is also a source of the differences between the instructional designs. To be affected from many disciplines of this area is leading to the development of different approaches and models related to the area. This study is structured upon Dick, Carey, & Carey Model which is prevalently known among these models. In the research, especially one of the reasons for the preference of this model is being affected of the model from the three basic theories (behaviorism, cognitiveism, constructivism) of the last fifty years (Dick, Carey, & Carey, 2001, p. 5). In practice, the steps of this model which we see mostly in computer and web-based instructional systems, can be able to be evaluated both macro and micro levels (Altalib and Tollet, 2005). In order to determine the overall purpose, the needs assessment, instructional analysis, student and context analysis, writing performance objectives, the development steps of the assessment tools can be acceptable at the macro level; developing instructional strategies, developing and selecting instructional materials, design and implementation of the instructional process assessment, design and application steps of the outcome assessment can be acceptable at the micro level.

Dick, Carey, & Carey Model, contains a series of events and facts which the designer determines the learning objectives and instructional strategies that will ensure to the achievement of these purposes. In Dick and Carey design model, the teacher can be seen as the initiator and the moderator of the communication. In this sense, it can be considered among the objectivist instructional design approaches (Gürol & Atıcı, 2001). One of the common criticism directed at the constructivist approach that is attracting increasingly much more at the international level in the last period is the ignoring of those who adopt this approach in the instructional design (Akgün, 2002). In this sense Dick, Carey & Carey Model proposes a model that is structured on the basic of the cognitive theory. As a process, the instructional design includes defining the required tasks and putting them into the curriculum for the realization of the instruction. At this stage for the appropriate instruction the significance of needs analysis, the psychology of learning and Team Project studies emerges. The wholly realization of those are related to the sense of “Systematic Design” (Dick & Carey, 1996, pp. 2-3 cited by: İpek, 2002).

When the model plans each stage which it cascaded before the initializing of the application in details, it reduces the difficulties that will be encountered during the application. It is thought that the consistency of the instructional design will be ensured with this configuration, that remains between the setting of the objectives and the realization of the assessment depending on these objectives.